„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију Црну Гору и друге стране земље

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·50	„
на чет. год.	К 8·50	11.—	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 42. У Новом Саду, у петак 28. фебруара (13. марта) 1914. Година XXX.

ВЕЛИКИ НАПРЕДАК.

(Глас из омладинских кругова.)

Сјајне српске победе у оба балканска рата, које су дигле углед до сада омаловажаване Србије у целом цивилизованом свету, разуме се, да нису могле остати без дубоког утицаја на цело Словенство, а нарочито на браћу нам Хрвате.

Балкански рат је много допринео томе, да је *идеја народног јединства* у Срба и Хрвата добила реалнијег основа. Та идеја се додуше почела нагло развијати од прве половине XIX. века; Срби и Хрвати се постепено приближују, а као кулминацијона тачка тог приближавања може се сматрати остварење хрватско-српске коалиције. Стварањем тим, великим политичким актом, испоставило се, да је идеја народног јединства захватила дубоког корена не само међу интелигенцијом, него и у широким слојевима нашега двоименог народа.

Али поред свег тога је ипак изгледало, као да недостаје нечега; изгледало је, да зграда није подигнута на доста чврстој основи, а то се може тумачити тиме, што Хрвати, иако су можда веровали у моћ своје браће, ипак нису били у то убеђени. Оно лажно, а често и гнусно писање аустријских листова за време и после анексионе кризе, па у почетку балканског рата, иако није могло да поколеба трезвеније Хрвате, ипак се не може рећи, да је појачало идеју народног јединства, него баш обратно. Требало је дакле да дође нешто, догађај какав, који треба да неразвдојиво споји оба народа. И дође тај велики догађај у облику двају балканских ратова, у којима је српски народ показао своју велику моћ, своју велику културу, а то је за дефинитивно зближење оба народа била, могло би се рећи, прека потреба.

Али да је то зближење фактично наступило, о том сведоче разне појаве. Навешћемо само једну, али уједно и најважнију, наиме *кооперисање хрватских и српских омладинских друштава.* У најновије доба се показује јасна тенденција, да се *споје* она друштва, која имају исту сврху. Тако се н. пр. већ воде преговори између удружења Срба и удружења Хрвата техничара у Бечу ради спајања оба друштва у једно. Даље видимо, да су се два најстарија друштва: српска „Зора“ и хрватски „Звонимир“ у Бечу, тако приближила, да се пре могу сматрати као једно, а не као два друштва. Ово се најјасније види из овога. Ове се године наиме догодило оно, на што непријатељи хрватско-српског јединства можда нису могли ни помислити. „Звонимир“ приређује уочи српске Нове Године забавно вече са уметничким обележјем, чиме је свакако хтео да покаже, да исте осећаје гаји према једној српској светковина, као и према сопственој. Две недеље касније „Зора“ приређује светосавску забаву, на којој учествује и „Звонимир“. Али не! Не можемо рећи, да учествује, јер бисмо тиме били неправедни према браћи својој. Ни из чега — осим из позивница и различитог реда боја на значкама — није се могло закључити, да су то два друштва. С истим осећајем се пева „Лепа наша домовино“ као и »Хеј, трубачу...«. Ово последње је највећма дирнуло и певаче и слушаоце. Како тужно, али уједно поносно звучи: »... ој на море, на Адрију!« На ону Адрију, на коју је јуначка српска војска после натчовечних напора стигла, оросивши крвљу својом ледено стење непроходних албанских планина, учинивши тиме такав један поход, коме једва да има равна у историји света.

Је ли дакле чудо, што се Хрвати поносе таком браћом, као што се прави брат братом поноси, успехе свога брата сматра уједно за своје успехе. Отуда она потпуна хармонија на забави, *исти дух*, *исто одушевљење*, које потиче из истих идеја. Заиста, један велики напредак. Па ако је оправдана она народна изрека: »Омладина наша узданица«, онда ми Срби и Хрвати имамо разлога, да се у напред радујемо напој будућности.

У *Бечу*, 3. III. 1914. **М. J.**

ВЕСТИ ИЗ СРБИЈЕ.

— Појаве антимилитаризма, — Српско Новинарско Удружење. — Свештенство је занемарено. — За фонд инвалида. — »Ми чекамо цара.“ — Задругарство. — Виноделска школа. — Друга фабрика дувана. — Набава пушака. — Несталност Турака. — Краљевић Марко — Бугарин. — Битољ, Крушево, Скопље. —

(Допис „Бранику“.)

Београд, 26. фебруара 1914.

Орган српских социјал-демократа устаје јако против милитаризма а пледира за милицију. Наводи за то разлоге, које је поцрпео из живота Швајцараца, и на први поглед ови разлози не могу бити без дејства, особито кад су вешто проткани златним жицама демагогије, како то вешто уме да изведе ова класа друштвене заједнице. Али је на то устао „Пијемонт“, па све те разлоге обескрепио, свео их на праву меру и доказао, да је милитаризам за краљевину Србију институција данас потребнија но икада. Добро је, да се мњења бистре, али Ласалова наука није данас за Србина.

Јавио сам вам, да је Српско Новинарско Удружење имало своју скупштину и да је изабрало управу. Тој управи стављено је у задатак, да поради на оснивању Пензијоног Фонда за новинаре. У редакцијама седе данас људи, који се баве новинарством као професијом. Од потребе је, да се штогод и за њих учини, како би им се обезбедио живот у старости.

Заподенута је акција и о томе, да се свештенству помогне. Српско је свештенство прожето искреним родољубљем, па иако преко двадесет година моли, да му се поправи материјално стање, иако је за то време пружена побољшица другим сталежима по два пута, свештеници још увек — по старом. У реду је, да се народно представништво сети и ових трудбеника и служитеља св. олтара. За то се нарочито ангажовала „Штампа“, која то питање претреса с разумевањем и са пуно објективности.

У Народном Позоришту приредило је вече Београдско Соколско Друштво Душан Силни 10. марта ове год. Половина чистог прихода намењена је фонду за потпомагање породица погинулих у рату официра. Сви пријатељи ове установе и родитељи, који децу у ово друштво дају, имадоше једну пријатну забаву овога вечера. Вежбале се и словеначке вежбе за соколски слет који ће бити у Љубљани ове год. Вежбе је пратила музика коњичке дивизије. Старање за инвалиде ствар је данас целога друштва.

Г. Влад. *Петковић* — Dis, познати песник, дао је у штампу збирку својих патриотских песама, испеваних за време првог и другог балканског рата. Збирка ће носити назив: »Ми чекамо цара«, и биће готова до конца идуће недеље. Ново стање на Балкану, даје и јачег полета песничкој души. Боже наспори!

За сада је у новим крајевима, иницијативом чланова Главног Земљорадничког Савеза, основано тридесет Земљорадничких Задруга које већ увелико функцијонишу. Главни Савез дао је потребна средства за почетак рада ових Задруга.

У Штипу је основана Земљорадничка Задруга за округ брегалнички, која броји већ сада 600 задругара. Главни Савез земљорадничких Задруга одобрио је новој задрузи кредит од 150.000 динара, ради набавке стоке која је упропашћена за време ратних операција. Угледан број чланова главног земљорадничког Савеза учиниће екскурзију у Моравску, да тамо разгледа економски рад Чехословена, јер се вели, да економске прилике у Моравској подносе исту културу у земљорадњи као и Србија.

Околица Кавадарска има најлепше грожђе и производи најбоља вина. Ових дана дошло је у Београд нарочито изасланство, да у име тога краја умоли министра привреде, да се што пре отвори *виноделска школа у Кавадару.* Како су ти крајеви богати виноградима, то ће министар без сумње радо прихватити овај предлог и предузети да се што пре оснује виноделска школа у Кавадару. Још су замолили, ду се изведе кратка железничка пруга, која би Кавадар спајала са главном пругом Ниш—Солун. И то им је обећано.

И Велес ће моћи да се похвали једном тековином новијег датума. Друга државна фабрика дувана подићи ће се у Велесу. Монополска Управа спремила је планове са предрачунским сумама, и предлог о набавци нових машина. О овоме питању Министарски Савет дао је повољно мишљење. Фабрика би се подигла још у току ове године. Велешка општина дала је потребно земљиште на коме ће се фабричка зграда подићи.

Г. г. Радивоје *Бојовић*, Светислав *Стајевић* и Петар *Тодоровић*, артиљериски пуковници, отпутовали су у Белгију и Француску, да у тамошњим фабрикама оружја прегледају пушке и топове, који су поручени за српску војску. На своме послу чланови комисије ће пробавити два месеца.

Јављају из Ниша: Свакодневно пролази возом из Скопља за Цариград по нека турска породица, којој је несносна „ђаурска владавина“. Из Цариграда иду, ваљда, за Малу Азију.

Карактеристично је, да су се неке турске исељеничке породице повратиле поново на старо огњиште. Ономад су пропутовале две такве породице за Скопље.

У последњем броју »Бугарског Архива« — штампан је превод др. В. Николчова песме „Краљевић Марко се буди.“ Та песма је преведена из романа „Против полумесеца“, који је написао П. Линденберг. „Бугарски Архив“ тај превод пропраћа овако: „Немачки писац П. Линденберг, добар познавалац и пријатељ бугарског народа, написао је и издао један историјски роман о прошлој војни. »Против полумесеца« је дело, из кога је извађена ова песма и то је један доказ, колико аутор добро познаје Бугарску и њену литературу.“ Дакле Бугари веле, да је Краљевић Марко њин јунак! Добро су почели са присвајањем. Дакако, ко нема својих јунака, он се хвата за туђе. Ако, ако!

Биће од интереса за ваше читаоце, ако вам саопштим понешто из живота наше браће у новим границама.

После тешке учмалости и застоја од толико векова, пренуло је све то новим животом, те даје јасне, видљиве знаке одлучне воље, да поради на унапређењу културе и свестраног напретка.

У недељу 8. о. м. у *Битољу* је свечано отворена прва скупштина општинских председника из целог битољског округа. Чим се скупштина конституисала предс. општине тополчанске г. Мирко *Божиновић*, звани „деда Мирко“, 80-тогодишњи старац, који је успео да очува да његово село за све време турске владавине остане чисто српско, предложио је да се са овог скупа поздрави краљ и влада, што је и учињено. По том је говорио окружни начелник, а затим се приступило решавању окр. буџета, при чему су вотиране нарочито велике суме за хигијену и пољопривреду.

На предлог г. *Лешњаревића* скупштина је *једногласно одредила суму од 20.000 динара за споменик изгинулим ратницима пред Битољем* и суму од *5000 динара за цркву изгинулим на Бакарном Гувну.* По том је скупштина кликнула: »Слава српским борцима!« По том је изабран стални одбор са председником, потпредседником и секретаром. У вече је у част учасника на скупштини даван у позоришту „Ђидо“, а представи је присуствовао и престолонаследник.

Још почетком овог месеца је *Крушево* као и остала мања и већа места у Новој Србији, добило своју Народну Читаоницу. Крушево је мало место од 6—7000 становника, па ипак његова читаоница има за сада преко 80 чланова, што је и сувише кад се има на уму неписменост овога народа. Читаоница је уз то и покрај својих скромних прихода претплаћена готово на све српске дневне листове и неколико часописа.

Ускршњи пост у *Скопљу.* Свет је у Скопљу веома побожан, он верује. *И зато је решкости наћи Хришћанина Скопљанца, који не пости.* Пости се различито, неки посте недељу, неки две, неки пости са самопрегоревањем и вером, неко пости не зна он сам зашто, не верујући, па ипак по обичајима, по традицији, која прелази с колена на колено...

После пет дана поста настаје „Тодорова Субота“ — прва субота за време ускршњег поста.

То је женски светац. За време Тодорове суботе не ћете наћи жену, која ће узети ма какав рад у руке.

Једноничење је најчешће, а придржавају га се за време поста готово сви бар једном. То је један дан — обично у последњој недељи поста — када се од јутра до мрака ништа не узима у уста па чак ни вода.

КОНАЦ ШВИХИНЕ АФЕРЕ.

— Швиха је крив. —

Афера дра Швихе разјашњена је: он је крив и био је поверљиво лице тајне прашке полиције, којој је четири године издавао тајне своје странке и свога народа.

Чешки народни савет, који је састављен из представника свију странака, држао је у недељу седницу, на којој је утврђена Швихина кривица. Народно-социјална странка искључила је кривца из редова, а народни савет је то исто учинио. Швиха је отпутовао из Чешке, камо се, ваљда, не ће више никада вратити.

Швиха је мртав...

Него моралном смрћу Швихином афера још није сасвим завршена, јер има још криваца, који ваља да понесу одговорност за ову страховиту појаву.

Државна је власт, у првоме реду, крива, што новцем прави корупцију, те ствара подрепаше и шпијоне. Не преза, да то чини и међу посланицима. Нема, због тога, сумње, да ће се о томе и у царевинскоме већу повести оштра реч.

Младочеси са дром Крамаржом на челу увелико су криви: они су две године знали за издајство, а ћутали су! Помагали су кандидатуру дра Швихе, пуштали су, да своје другове и свој народ шпијунира, и тек кад су народне социјалисте објавиле, да су Младочеси са Крамаржом на челу у љубавним односима са диспозицијоним фондом, начинили су страховит скандал.

Младочеси су већ због тога скандала много згрешили. Швиха је заслужио, да буде уништен, но то се могло извршити дискретним начином. Сабина је отеран у иностранство а издајник Мрва уништен је штилетом. Могао се наћи начин, да се и Швиха дискретно онеспособи, и није се морао правити скандал целоме народу.

Ми, овде на југу, не можемо се и не смемо плести у унутрашње чешке ствари, но како смо до сад агитовали за чешки народ и пошто смо до дна душе дирнути овим страховитим скандалом, држимо: да имамо права барем са неколико речи рећи, шта о свему томе мислимо.

Држимо дакле, да Чеси, и у свом и у словенском интересу, ваља ову ствар да довољно окају, те да није довољна само морална смрт Швихина. Ми, да се повратимо у својим досадашњим осећајима према Чесима, спонтано осећамо потребу, да видимо манифестацију моралне снаге чешке.

Ми се на пример грозимо због тога, што је тако истакнут политичар, као што је др. Крамарж, уваљан у ту аферу: он се до последњег часа пријатељски руковао са Швихом, а знао је за издајство, и био је уплетен у приватна полицијска ислеђења Швихиних трагова.

Нека размисле Чеси, како би њима изгледале таке појаве овде код нас, како би им се чиниле наше политичке вође неподрепашких табора, које би то чиниле, шта би мислили о неподрепашкоме делу нашег друштва, које би таке појаве поднело.

Чеси ваља радикално да се очисте од подрепаштине, како би се повратило старо стање ствари у расположењу на словенском југу.

НОВИ САД, 27. фебруара 1914.

— Парница због тобожњег заваћања на исељавање. Пре неколико месеци изашао је у „Бранику“ низ чланака „Сеоба у Србију“. Чланци су поред све њихове *строге објективности* инкриминирани. Државно одветништво новосадско је против писца тих чланака подигло тужбу због заваћања ва исељавање. Данас је била у тој ствари пред новосадским судбеним столом главна расправа. Оптуженога је бранио г. др. Радивој *Страшимировић*, новосадски адвокат. Својим сјајним и снажним говором доказивао је, да у инкриминираним чланцима нема заваћања на исељавање, указујући на *научни* карактер чланака, у којима се на *врло објективан* начин расправља једно важно *социјално и економско* питање. Његов говор је учинио дубок утисак на судије, али су они поред свега тога *осудили писца оптужених чланака на два дана затвора* (закон прописује казну од 6 месеци до 3 године), који се могу претворити у новчану глобу, а уједно су изрекли, да се *извршење казне* погледом на *племениту интенцију* чланака, на непорочан живот оптуженог *суспендује*. Осуђени је против те пресуде апелирао, а тако исто и државни одветник.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— Народносно питање у угарском сабору. Јуче је у заступничкој кући угарскога сабора говорио посланик Јован *Рихтер* о народносном питању, па је рекао, да то није страначко питање. Нема ништа против тога, да уз главни олтар љубави према отаџбини буде и споредних олтара, но у овима се не сме туђим боговима служити. Додирнуо је и словачко питање, па рече, да су Словаци увек били највернији ослонац Мађарства. Наглашава, да ваља напустити мисао насилне мађаризације, а народности да треба културним средствима задобити за мађарску државну идеју.

— Бугарски избори. Службени телеграм јавља (једва једном!), да је бугарска влада при изборима за собрање победила: од 242 мандата добила је 126. Да ли је баш тако, још се не може знати, јер је познато, да садашња бугарска влада много забашурује. Ако је пак и тако, бугарска се влада нема чему радовати, јер има саразмерно исту толику „већину“, због које је прошло собрање распустила и наредила нове изборе. Полуслужбени телеграми уверавају, како ће се влада одржати, а нема никакве сумње да она то жели. Да ли ће јој се жеља испунити, видиће се, кад се собрање састане. Тада ће тек бити јасна послеизборна ситуација.

Сукоб на босанско-црногорској граници.

— Крвав бој између аустро-угарских војника и црногорског пикета. —

Из *Сарајева* јављају за *крваво сукоб* наше пограничне војене страже т. зв. штрафуна са црногорском стражом. На босанско - црногорској граници је општина Сјенокос, која доминира Метаљком. На неколико корака од општине стоји стара, напуштена турска караула. По тврђењу босанске владе караула и пут, који води к њој, налази се на босанском земљишту. Караулу је посела босанска жандармерија, али дође црногорска стража од неколико људи и отера жандарме рекав, да је то црногорско земљиште.

Предстојник *Шрајбер* из Чајничa дође и уверавaше Црногорце, да је то босанско земљиште, а то да је признала и Србија и Турска. Босанска влада је, вели, Турцима дозволила само прелаз по путу.

Црногорци не хтедоше уступити. Онда предстојник оде и јави ствар. Одаслато је одељење ловаца и компанија војника са заповешћу, да заузму караулу и пут. Заповедник позове Црногорце, да напусте босанско земљиште. По *сарајевским* — ово подвлачимо — вестима Црногорци отпочеше паљбу на наше војнике, на што ловци такође осуше ватру па онда на јуриш заузеше стражару. *Од Црногораца двојица погибоше, а четворица су рањени*, двојица од ових опасно. Остале Црногорце ухватише. Од наших војника *нико* није рањен.

Црногорски обласни управитељ *Рамадановић* позвао је чајничког предстојника Шрајбера на договор, да се разјасни жалосни догађај. Сад је мир. Аустро-угарска и црногорска влада изаслаће заједничку комисију, која ће испитати, ко је крив за сукоб и на чијем земљишту лежи караула.

Све ово је приказано по *сарајевским* и *бечким* извештајима.

А са *црногорске* стране приказују ствар овако:

Цетиње, 23. фебруара.

Јутрос у седам и по сати један батаљон аустриске војске напао је на положај »Сјенокос«, који доминира Метаљком. *Погинула су четири војника наше мале страже и аустриски батаљон заузео је положај, одакле је отворио ватру на нашу касарну на Метаљци и ранио једног војника на телефону и једног сељака.*

Положај »Сјенокос“ био је пре рата у турским рукама и на њему су Турци имали караулу. У последњем рату трупе краљевине Србије заузеле су „Сјенокос“ и држале га до евакуације Пљевља, када су га предале црногорским трупама.

Уложен је од стране краљевске владе *енергичан протест*.

— Захтев Црне Горе. —

Келн, 25. фебруара.

„Келнским Новинама“ јављају са *Цетиња*, да је црногорска влада захтевала од аустро - угарског посланства, да достави ноту, у којој се захтева, да се напусти земљиште, које поседоше аустро-угарске трупе, да се састави мешовити одбор ради утврђења ближих околности догађаја на Метаљци.

— Писмо обласног управитеља у Пљевљима. —

Цетиње, 25. фебруара.

(*Службено.*) Црногорски обласни управитељ у Пљевљима је у ствари пограничног инцидента послао котарском предстојнику у Чајничу ово писмо:

»Господине! Услед жалосног догађаја, који се десио код Метаљке, молио бих Вас, да, ради *заједничког утврђења догађаја* и ради спречења даљег његова ширења, изволите доћи на место дела, јер је жеља моје владе а без сумње и Ваше, *да се одрже добри односи* обе суседне државе.«

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 27. фебруара 1914.

— Занатлијска конференција у Новом Саду. У недељу 2. (15.) марта о. г. у 11 сати пре подне састаће се Срби занатлије из Новога Сада и Срем. Карловаца ради договора у погледу *сазивања занатлијске скупштине*, на којој би били заступљени наше занатлије и њихове установе из целе Аустро-Угарске. Занатлије хоће да створе заједницу ради унапређења занатских и производних интереса нашега народа. Овај ужи договор имаће задатак да припреми земљиште за сазив као и рад занатлијске скупштине, те према томе упутиће позив нашим српским занатским установама, као и свима Србима занатлијама, да пошаљу своје представнике на скупштину. Верујемо, да ће се овом позиву цело наше занатлијство одазвати.

— Нова српска радња у Н. Саду. Добили смо опет нову српску радњу. Истакнути и вредни омладинац г. Никола Ј. *Ђурчић* отворио је спецерајску радњу у Ђурчијској улици а у реномираној трговачкој кући Јована Костића, која је преко сто година постојала. Младоме трговцу желимо успеха, у који у осталом тврдо верујемо, а публици најтоплије препоручујемо, да га помаже. Свој своме.

— Новосадски годишњи вашар. Новосадска варошка капетанија издала је ову објаву: Земаљски марвени и занатлијско-трговачки вашар у Новом Саду одржаће се 8. (21.), 9. (22.) и 10. (23.) марта 1914 год. на пирошком путу поред реформатскога гробља. На вашар је дозвољено уз прописани пасош дотерати сваку другу животињу из места, у коме не влада зараза.

—Ински сајам и изложба у Петроварадину. Градско поглаварство у *Петроварадину* приређује 14., 15., и 16. марта по новомински сајам и изложбу у сали магистратској. Учествовати могу сви виноградари из петроварадинског атара, који се пријаве најдаље до 13-ог марта код поглаварства, где ће им се предати боце за вина и виљете. Сврха је изложби, да купци упознају петроварадинско вино, које је изврсне каквоће и којег има довољна количина на продају. Интересенти биће врло усрдно дочекани и *градско поглаварство нада се многобројној посети како из Новог Сада, тако и из околних оближњих места* и ићи ће на руку свима, који желе куповати, да могу доћи без посредника те према томе без непотребних издатака до доброг и јевтиног вина прве каквоће.

— Лађа између Панчева, Београда и Земуна. Дунавско паробродско друштво јавља, да је редовна пловидба паробродом између Панчева, Београда и Земуна отпочела 4. марта (п. р. к.)

— † Андра Лукић. Јуче, у среду, добили смо из Вршца овај телеграм: *„Андра Лукић јутрос умро, у петак погреб.“* Телеграм нас је дубоко гануо: завеса је, на концу последњег чина, пала, а јунак је свршио. Јунак наше мале, скромне, несталне позорнице! Био је јунак и његин стуб, стуб силан и здрав. Андра Лукић био је један део, замашан део нашег народног позоришта. Толико, у првим тренутцима жалости за Андром Лукићем, — добар познавач његовог живота и рада казаће у ступцима овога листа, у сутрашњем броју, више. Андре Лукића више нема — лака му душа!

— Гасна (плинска) опасност у Осеку. У Осеку је ових дана нађена *мртва* у свом стану старица Даница *Костић*. Установљено је, да је и она погинула од гаса (плина), који се излио у њене собе из распукнуте гасне цеви, што води поред старичине куће, у којој самој није уведено гасно осветљење. Ово је већ пети смртни случај, што га је проузроковало рђаво стање гасних цеви у Осеку.

О овом поновном случају отровања расветним плином (гасом) јавља осечка „Народна Одбрана“ ово:

„Јуче у пола 12 сати пре подне опазио је станар из куће Држ. цесте 40. Матија Роба, да се кућевласница Даница *Костић* још није придигла, премда обичаје рано устајати, а баш тога је јутра имала отпутовати. Будући да му се то сумњивим учинило, почео је лупати, а кад нико није јавио, позвао је редара Јосипа Фехерварија у кућу, који је силом отворио врата. Проваливши у собу, укаже им се страшан призор: У постељама леже двије старице онесвештене, без икаква знака живота. То су кућевласница Даница Костић, 69 година стара, неудата и њена гошћа из Сарајева Јулија *Килер*, 63 године стара, удова. У соби се осећао грозан задах плина. Костићева била је већ мртва, док је Килерова још нешто дисала, па ју је с тога редар Фехервари изнео на ходник, где су је гг. др. *Фајн* који је први надошао, гр. физикдр. Го-

шалк и гр. кот. лијечник др. Фихтнер помоћу умјетна дихања и инјекције привели к свијести. Килерова је одвежена у болницу, а Костићева у мртвачницу. Установљено је, да уз кућу тече паралелно улична плинска цијев, док у кући нема плинске расвјете. Карактеристично је и за овај случај, да се под овом кућом не налази подрум.

Међутим тај случај није остао осамљен. У суседној кући бр. 38. струјао је такођер плин у стан судбеног подворника Адама Драшковића, те су чланови обитељи осећали болове у желуцу и падали у несвест. Судбено лечничко поверенство одредило је деложирање станара у овој кући. У 8 сати на вечер пријављено је редарству, да и у Крстовој улици бр. 17. струји плин у стан топничког наредника Хермана Рехницера, па је онамо поверенство изишло, те одредило деложирање обитељи. Уједно је и копање продужено.

После подне запутило се поверенство на угрожена места, те је установило струјање плина и одредило, да се затвори део од градске ваге до колодвора. Редари имаду у читавом граду вршити контролу и у сумњивим случајевима будити станаре."

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Ц. и кр. хусарски поручник осуђен због шпијонаже.** Веома жалосна појава је, што се у нашем официрском кору у последње време нашло активних официра, који су *издавали* своју рођену државу. Страховит и јединствен је случај генералштабног пуковника *Редла*, који је као шеф штаба једног корпуса издавао највеће војничке тајне наше државе; па је онда ту поручник Чедомиљ *Јандрић*, питомац другог годишта ц. и кр. ратне школе, која спрема официре за генералштаб. А сад нам Угарски Кор. Биро јавља, да је војни суд у Бечу осудио још једног ц. и кр. активног официра због тога, што је шпијонирао за Русију. Тај шпијон је ц. и кр. поручник у 4. хусарском пуку Артур *Јакоб*, који је осуђен на губитак официрског чина и 17 и пô година тешке тамнице.

— **Апашки скандал у суду.** Из Париза јављају, да су се на једној судској расправи у Тулону у расправу умешали апаши, који су били присутни као публика. Њихов је вођа зазвиждао, па су се одмах поделили у два табора, те су се стали тући. Председник је морао прекинути седницу, па је наредио, да се апаши похапсе. Ухапсили су само једног, а остали су се разбегли.

— **Афера због чланка против Румуна.** Из Марморошсигета јављају, да је адвокат др. Јован *Ковач* позвао на двобој уредника Акоша *Ковашија*, који је написао увредљив чланак против румунске народносне странке. Коваши је за тим изјавио, да је чланак писао адвокатски писар Христоф *Ханибар*, којега је онда др. Ковач позвао на двобој.

СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ ВЕСТИ.

— **Годишњак београдског српскога краљевског народног позоришта за сезону 1912.—1913.** Уза списак управног, глумачког, музичког и техничког особља, уза статистику приказа по месецима и новина, уз преглед свију приказаних комада, уз књижевну статистику, уза статистику прихода и уз Летопис од јула 1912. до јула 1913. доноси овај годишњак некрологе а с њима и ликове заслужних српско-хрватских глумаца: Димитрија Ружића, Адама Мандровића, Милана Стојчевића и Владимира Тасића (овај последњи је лане погинуо на Чупином Брду) и негдашњег београдскога капелника Драгутина Чижека, родом Чеха, који је умро лане у дубокој старости, навршивши осамдесет и једну годину. Осим тога је саопштен и нацрт репертоара за сезону 1913.—1914. а донесен је и кратак извештај о повлашћеним путничким дружинама у Србији, наиме о Гундулићу, Стерији, Јоакиму Вујићу, Трифковићу и Томи Јовановићу. Видимо, да се у Београду озбиљно почела неговати опера. Осим Мајарова „Пустињакова звона" певан је Вердијев »Трубадур« и то једанаест пута а спрема се »Јоланта" Петра Чајковског, »Ђамиле« Жоржа Бизета, Маснетов „Вертер«, Веберов „Вилењак« и Лорцингов стари „Waffenschmied von Worms" па поновиће се и Маскањијева »Кавалерија Рустикана". Летопис сезоне 1912.—1913. има веома занимљивих података, нарочито у погледу потешкоћа за време прекланског и ланског рата. Опажамо само, да је белешка, која казује, како је Хрватско Земаљско Казалиште управу београдског Краљевског Народног Позоришта 23. јула 1913. позвало на први приказ »Дубравке«, непотпуна. Ту ваља надопунити: *под ведрим небом у Максимиру*, јер Гундулићева је »Дубравка« стално на репертоару Хрватског Земаљскога Казалишта од 9. јануара 1888.

НОВИЈЕ.

Београд, 26. фебруара. „Српска Кореспонденција" јавља, да се опет примећује кретање у северној Арбанији и да је у Пишкопеји одржан велики збор, на којем је било и бугарских комита и официра. На збору су неки Арбанаси препоручивали добре односе са Србијом, јер је то погодба за повољан развој Арбаније.

Српска ће влада ступити у преговоре са арбанашким владаром због градње железнице преко Арбаније, што су загарантовале велике силе.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА".

Обнова бугарско-грчких односа.

Софија, 27. фебруара. Бугарска и грчка влада дале су међусобно агремане за посланике. За бугарског посланика одређен је Пазаров, а за грчког Наум.

Копрцање Стипе Радића.

Загреб, 27. фебруара. Посланик Јалжабетић прочитао је у сабору адресни предлог сељачке (Радићеве) странке. Председник није примио предлог, јер нема довољно потписа. (Стипа Радић нема довољно посланика за потпис. — Ур. „Бр.")

Утисак сукоба на босанско-црногорској граници.

Београд, 27. фебруара. Крвави догађај на босанско-црногорској граници овде живо расправљају. Владини органи изјављују, да је положај, на ком се одиграо крвави инциденат, српска војска у последњем рату освојила од Турака и касније га предала Црној Гори. Исти органи жале, што је тај инциденат пао у доба, кад се између Србије и монархије воде преговори ради успостављања пријатељских суседних односа.

Важна Сазоновљева изјава.

Петроград, 27. фебруара. Министар иностраних дела *Сазонов* примио је изаслатог извештача мађарског листа „Аз Ешт"-а, Андора *Адоријана*. Сазонов је овом рекао, да нема *ни говора о каквом сукобу* Русије с Немачком и Аустро-Угарском. Русија развија своју војну снагу у сразмери с осталим великим силама, но она нема нападачких намера.

Саобраћај.

— **Железничка веза Скопље-Битољ.** Немачка фирма Јулијуса Бергера израдила је трасу железничке пруге Скопље-Битољ и Скопље-Велес, од сваке пруге има два пројекта. Ако српска влада усвоји који од ових пројеката, градња дотичне пруге повериће се Бергеровој фирми.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ПОЗИВ.

Српска Честичарска Задруга у Ђурђеву (Sajkásgyörgye)

држаће 18. (31.) марта 1914. г. у 9 сати пре подне у заводским просторијама

X. редовну главну скупштину

на коју се п. г. честичари учтиво позивају.

Дневни ред:

1. Избор три члана за оверовљење присутних честичара.
2. Извештај управе и поднашање годишњег рачуна биланције.
3. Извештај надзорног одбора.
4. Предлог управе о подели чистог добитка.
5. Избор три члана у управу и избор надзорног одбора.
6. Давање разрешнице управном и надзорном одбору.
7. Предлог управе кад да се одпочне упис V. кола.
8. Избор 5 чланова за оверовљење скупштинског записника.

УПРАВА.

Рачун изравнања 31. децембра 1913. год.

ДУГУЈЕ — ПОТРАЖУЈЕ

ИМОВИНА	К	п	ДУГОВИ	К	п
Готовина у благајни 31. децембра 1913. г.	9761	04	Уплаћена главница:		
Менице:			III. кола	25419	—
у портфељу 66855·44			IV. кола	5500	—
у реесконту 156358·—	223213	44	Делимак III. кола . .	2824	—
Дужници у тек. рачуну	47744	95	Збрисане чест. III. к.	80	—
Некретнине	1063	55	Стални резерв. фонд	4316	46
Предујам	1858	90	Менице у реесконту .	156358	—
Инвентар . . . 300·—			Улови на штедњу . . .	87308	99
По одбитку 10% 30·—	270	—	Чист добитак	2096	43
	283911	88		283911	88

Рачун губитка и добитка 31. дец. 1913. г.

ДУГУЈЕ — ПОТРАЖУЈЕ

РАСХОДИ	К	п	ПРИХОДИ	К	п
Камата реесконтованих меница	14621	75	Камата:		
Камата на штедионичке улоге	5003	46	од есконт. меница . .	16749	64
Плате	4104	—	у текућем рачуну . .	99	05
Пореза	505	80	Банкпровизија	8512	46
Доходарина	500	36	Приход од продате земље и куће	2083	68
Станарина	240	—	Разни приходи . . .	2161	29
Управни трошкови . .	2338	72			
Одпис од инвентара .	30	—			
Огрева	165	60			
Чист добитак	2096	43			
	29606	12		29606	12

За књиговодство:
МИТА КАТИЋ.

У ЂУРЂЕВУ, 31. децембра 1913.

Чланови Управе:

ТЕОДОР ЈОЗАНОВ председник, ЛУКА ОТИЋ, СИМА САВИН, НИКОЛА САВИН, ТЕЦА ВРБАШКИ, ПАЈА ШОВЉАНСКИ, СИМА МУШИЦКИ, ЛУКА МУШИЦКИ, МИЛАН ФРАНЦУСКИ.

111 1-1

Чланови надзорног одбора:

Прегледали, са главним и помоћним књигама сравнили и у реду нашли.

МИТА РИМСКИ, ПАЈА МАНОЈЛОВИЋ председник, ЕМИЛ КОСТИЋ.

СРПСКА БАНКА У ЗАГРЕБУ.

Овим се објављује, да ће се

XVIII. редовна главна скупштина

акцијонара Српске Банке

одржати на дан **12. (25.) марта 1914. године** у 11 сахати прије подне у просторијама **Српске Банке** с овим

ДНЕВНИМ РЕДОМ:

1. Извештај управног одбора о раду и полагање рачуна за 1913. годину.
2. Извештај надзорног одбора.
3. Одобрење биланса и рјешавање о давању разрјешнице управном и надзорном одбору.
4. Предлог управног одбора о подјели чисте добити.
5. Предлог управног одбора о сједињењу нашег завода са Централним кредитним заводом деоничарским друштвом у Новом Саду.
6. Повишење друштвене главнице.
7. Измјена штатута.
8. Избор 6-ице чланова у управни одбор.
9. Избор 1-га члана у надзорни одбор.

Акцијонари, који желе учествовати на главној скупштини, имају своје акције у смислу чл. 21. штатута депоновати најдаље до закључно 4. (17.) марта 1914. године, **у Загребу на каси Српске Банке** односно у Будимпешти код **Будимпештанске филијале Српске Банке** (Váczi utcza 34.), **у Новом Саду, код Централног кредитног завода**.

Но акције се могу депоновати и у другим мјестима, код свих српских новчаних завода.

У **Загребу**, 31. јануара (13. фебруара) 1914.

УПРАВНИ ОДБОР.

Закључни рачуни за 1913. годину.

Рачун изравнања на дан 31. децембра 1913. године.

ИМОВИНА — ДУГ

	К	ф		К	ф
Готовина	752789	25	Уплаћена главница	6000000	—
Папири од вриједности	3362247	63	Резервни фонд	1100000	—
Папири од вриједности јамчевне закл. хип. заложница	505734	90	Мировински фонд	321970	61
Мјенице	9475786	60	Новчани улози	15449369	04
Дужници у конто коренту и разни рачуни	9626054	43	Повјериоци	4970435	73
Конзорцијални послови	432125	12	**Остављачи остава:**		
Хипотекарни зајмови	3533557	61	на чување и руковање и по текућим рачунима	12116608	01
Зајмови на залоге и разне обвезнице	48189	26	Преносни рачуни	107642	91
Оставе	12116608	01	Неподигнуте дивиденде	18961	—
Непокретности:			**Чист добитак**	627311	35
Наша кућа у Загребу и кућа наше филијале у Будимпешти	859205	84			
	40712298	65		40712298	65

Рачун добитка и губитка на дан 31. децембра 1913. год.

ГУБИТАК — ДОБИТАК

	К	ф		К	ф
Камате:			Пренос из године 1912.	45490	67
на улоге, на употребљене кредите и преносне камате	897994	90	**Камате:**		
Трошкови:			1) од папира од вриједности . . . К 224.472·98		
плате, станарина, канцеларијски трошкови, поштарина и т. д.	191068	44	2) од мјеница, зајмова и текућих рачуна . . . К 1,400.176·90	1624649	88
Порез:			Провизије	91229	86
пословни и на камате	92146	22	**Добитак од разних послова**	72729	65
Отписи	25579	15			
Чист добитак	627311	35			
	1834100	06		1834100	06

СТЕВАН ТУБИЋ с. р. главни књиговођа.

На основу чл. 51. штатута Српске Банке прегледали смо овај „Рачун изравнања“ и „Рачун добитка и губитка“, и нашли смо да су у свему тачни и исправни.

У **Загребу**, 31. јануара (13. фебруара) 1914.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

ЛАЗАР БАЧИЋ с. р. Др. ЂОРЂЕ ИВКОВИЋ с. р. ЂУРО ДМИТРОВИЋ с. р. председник. Др. МИХАЈЛО ЈОАНОВИЋ с. р. НИКОЛА ПЕТРОВИЋ с. р.

Власник и издавалац: Деоничарско друштво Браник. **Електрична Штампарија д. д. Браника у Н. Саду.**